

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський державний університет фізичної культури
Кафедра гуманітарних дисциплін

«ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА»

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

підготовки «Магістр»
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 8.010201 «Фізичне виховання»
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

Львів
2015

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури

Протокол від «_____» _____ 2015 року № _____

Завідувач кафедри _____ (проф. Полянський О. А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: старший викладач кафедри
гуманітарних дисциплін
Гузенко Ірина Іллівна

РЕЦЕНЗЕНТИ: кандидат історичних наук, завідувач
кафедри гуманітарних дисциплін ЛДУФК,
проф. Полянський О. А.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового, аграрного
та екологічного права ЛНУ імені Івана Франка,
Ващишин М. Я.

Обговорено та рекомендовано вченою радою факультету туризму

Протокол від «_____» _____ 2015 року № _____

Голова вченої ради факультету туризму _____ доц. В.З. Холявка
(підпис)

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Професійна риторика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів та магістрів напряму 0102 – фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, спеціальністю 6.010201 – фізичне виховання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є словесна діяльність фахівців галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна тісно пов'язана з українською мовою, комунікацією, педагогікою, психологією, поетикою, логікою, філософією.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістовного модуля:

1. Засади професійного ораторського мистецтва.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна риторика» є удосконалення словесної діяльності, формування вміння послуговуватися набутими знаннями у повсякденному житті.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійна риторика» є:

1. Вивчення видів ораторського мистецтва, стилів мовлення.
2. Опрацювання теорії ораторського мистецтва.
3. Ознайомлення із критеріями культури мови, різновидами невербальної комунікації.
4. З'ясування ораторських вмінь і навичок у контексті професійної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

1. Сутність та особливості професійної риторики.
2. Професійно-педагогічне спілкування та міжособистісне спілкування.
3. Види ораторського мистецтва.
4. Критерії культури мови.
5. Стилї мови.
6. Функції ділового спілкування.
7. Практичні аспекти риторики.

вміти:

1. Формувати власні ораторські уміння та навички.
2. Володіти риторичними навичками оратора.
3. Знати різновиди невербальної комунікації.
4. Удосконалювати ораторські уміння та навички у контексті професійної діяльності.
5. Володіти основами техніки мовлення і виразного читання.
6. Фахово спілкуватися, послуговуватися набутими знаннями у повсякденному житті.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45 години/1,5 кредита ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Засади професійного ораторського мистецтва

Теми та зміст лекційних занять

Тема 1. Засади професійного ораторського мистецтва

Риторика – теорія ораторського мистецтва; наука красномовства. Завдання курсу «Професійна риторика». Функції ораторського мистецтва: конструктивна (формулювання думок); комунікативна (функція передачі інформації і організації взаємодії); емотивна (вираз ставлення людини до того, про що вона говорить); вплив на інших під час спілкування; переконання аудиторії та моделювання спілкування.

Види ораторського мистецтва. Види красномовства (за Г. Апресян): 1) ділове красномовство: ділові зустрічі, пропозиції, формулювання умов, обговорення; юридичні документи; професійна, наукова література, журнали, каталоги, проспекти, реклама, термінологічні словники та довідники; організаційна документація: плани, проекти, засоби комунікації; 2) академічне красномовство: лекція

університетська; доповідь на науковій конференції, у спілкуванні фахівців; науковий звіт з теми дослідження; рецензії на книги, статті, редагування збірок статей; дипломна робота студента, його публічний захист; дисертація – наукова праця (магістерська, кандидатська, докторська), публічний захист на дисертаційній раді; наукові праці: стаття, тези доповіді, монографія; навчальна література для ВНЗ: лекційні курси, підручники, практикуми, методичні рекомендації та ін.; наукові дискусії – на конференціях, захистах дисертацій, в журналах і газетах та ін.; консультації, індивідуальне спілкування студентів і викладача; семінари, обговорення книг; спілкування студентів між собою; 3) педагогічне красномовство: комунікативна діяльність вчителя; навчальні сценарії; інформативно-навчальний діалог; мова викладача; педагогічний пізнавальний діалог; етикетний діалог; відповіді студентів, їхні реферати, доповіді; 4) державно-дипломатичне красномовство; мови і переговори державних діячів у межах країни і поза її межами; оформлення відповідних письмових документів; листування; законодавча діяльність, складання і укладення міжнародних договорів; 5) політичне красномовство: мови політиків-ораторів на мітингах, зборах, конференціях; політична пропаганда й агітація у пресі, на радіо, телебаченні; агітаційні заходи у передвиборні періоди; проекти у сфері законодавства, програми політичних рухів у суспільстві, країні; дискусії у Верховній Раді та інших органах; активна участь у засобах масової комунікації, володіння майстерністю журналіста; 6) військове красномовство: бойовий заклик; бойовий наказ; військові ЗМІ; промови військових осіб; військова наука й історія; 7) судове красномовство: судовий процес – дискусія (дискусія сторін, виступи свідків, вивчення документів слідства); протоколи і стенограми, звукозаписи суду; процедури слідства: допит як специфічна форма діалогу; листування; вивчення документів; слово підсудного; ухвалення рішення; 8) богословське красномовство: проповідь; молитва; сповідь; 9) побутове красномовство: мовний етикет; дружні та сімейні бесіди; суперечки, конфлікти, непорозуміння; обговорення; розповіді, спогади, плани на майбутнє; листування, ведення щоденників, написання спогадів; інформація, телефонні розмови, телеграми; літературна творчість; внутрішні діалоги.

Риторика і культура мовлення; розвиток риторики; культура мови; логіка мови; техніка мови.

Етапи мовленнєвої підготовки: мовленнєва техніка; зміст інформації; лексика; логіка; стилістика; кінесика.

Критерії культури мови: правильність; комунікативна доцільність; точність вислову; логічність викладу; ясність і доступність викладу; чистота мови; виразність мови; різноманітність засобів вираження; естетичність; доцільність.

Стилі мовлення. Функціональні стилі: публіцистичний; дискусійно-діловий; церемоніальний; розмовно-побутовий; інформативний; художній; орієнтувально-закличний; технологічний; науковий; навчальний; офіційно-діловий; коментарний; епістолярний; макаронічний.

Тема 2. Мистецтво красномовства оратора

Особистісний підхід оратора до красномовства. Риторичні навички й уміння оратора; якості оратора: чесність; освіченість; скромність; відповідальність; рішучість.

Вимоги до професійного оратора: зосередження, самоконтроль, урівноваженість, відвертість.

Маніфест риторика. Умови реалізації мовленнєвого процесу. Взаємодія оратора й аудиторії у ключових поняттях: оратор, аудиторія, промова, особистість оратора, етика оратора, тактовність оратора, ораторські здібності, культура мислення оратора; мовна майстерність оратора, майстерність промови.

Загальні правила публічного виступу. Основні моменти мовної підготовки: визначення цілей промови; аналіз аудиторії і ситуації; підбір матеріалу; написання плану промови; виголошення промови. Вимоги до публічної (ораторської) промови. Стилїстичні ознаки публічної промови: правильність, зрозумілість і простота, багатство словникового запасу, стислість та емоційність.

Правила вербального контакту риторика. Композиційна побудова промови: вступ, основна частина, висновок. Методи завершення промови: звертання, повторення, цитата, висновок.

Ознаки аудиторії: індивідуально-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні, інтерес аудиторії, активізація мисленнєвої та емоційної діяльності, обмін думками, обговорення теми, реакція аудиторії, конструктивна реакція, конфліктна реакція, гнучкість ораторського виступу, контакт з аудиторією.

Помилки у контакті: естетичне несприйняття, інтелектуальна відмінність, мотиваційна відмінність, стилїстична відмінність, лінгвістична відмінність, фонетична відмінність, емоційна відмінність. Особистісні прояви неякісного контакту. Причини мовленнєвих помилок оратора: неточність висловлення; нечітка інформація; недоречне використання професійних термінів;

неправильне тлумачення намірів співрозмовника; надмірне використання іншомовних слів; швидкий темп мовлення; незосереджена увага; неадекватні інтонації, міміка і жести, що не співпадають з текстом.

Сприйняття промови. Види слухання: глухе мовчання, підтакування, повторення фрази; спонука, конкретизуючі, навідні запитання, оцінки, поради, продовження, емоції, логічні висновки, некоректна реакція, розпитування, зневага до партнера.

Ситуації, які ускладнюють слухання: фізичний дискомфорт, телефонні дзвінки, думки про інші зустрічі, надмірна заклопотаність, персоналізація, ставлення до співрозмовника, вибіркоче слухання, темп мовлення, відволікаюча зовнішність, довкілля, акустика, час, інтер'єр.

Тема 3. Професійна невербальна комунікація

Значення і функції невербальної комунікації. Складники невербальної комунікації: жести, пози, міміка, зокрема вираз обличчя та контакт очей.

Різновиди невербальної комунікації: кінесика, системи знаків – оптико-кінетична, тактильно-кінестетична, ольфакторна, паралінгвістична, екстралінгвістична.

Засоби невербальної комунікації і проблема інтерпретації невербальної поведінки: тілесний контакт, дистанція, зовнішній вигляд, поза тіла, кивок головою, вираз обличчя, жести, погляд.

Види жестів при спілкуванні: оцінки, упевненості, нервозності та невпевненості, самоконтролю, очікування, заперечення, нещирості, щирості і відвертості, втрата інтересу, роздуми над прийняттям рішення, підозра і сумнів, бажання сховатися від підозри, брехні.

Просторово-часові чинники спілкування. Мова погляду.

Основи техніки мовлення і виразного читання: голос, діапазон, тембр, дикція.

Тема 4. Професійне міжособистісне спілкування

Зміст та ефективність міжособистісного сприйняття. Міжособистісне сприйняття. Міжособистісна комунікація. Спілкування. Професійне міжособистісне спілкування. Міжособистісні взаємини у спілкуванні. Емпатійний спосіб спілкування. Ідентифікація. Емпатія. Рефлексія. «Ефект ореолу». «Ефект поблажливості».

Види професійного спілкування: 1) залежно від специфіки суб'єктів: міжособистісне і міжгрупове; 2) за кількісними характеристиками суб'єктів: міжособистісне спілкування та масові комунікації; 3) за характером: діалогічне і монологічне; 4) за цільовою спрямованістю: анонімне, функціонально-рольове, неформальне, зокрема інтимно-сімейне, «контакт масок», примітивне, духовне, міжособистісне спілкування друзів, світське.

Кодекс професійного спілкування: ввічливість; такт; симпатія; принцип кооперації; принцип достатності інформації; принцип якості інформації; принцип доцільності.

Функції ділового професійного спілкування: інструментальна, інтегративна, самовираження, соціалізація, експресивна.

Культура мови. Техніка спілкування. Словниковий запас людини.

Загальні вимоги до професійного ділового спілкування: точність у формулюванні думки, логічність, стислість, відповідність між змістом і мовними засобами, відповідність між мовними засобами та стилем викладу, вживання сталих словосполучень, різноманітність мовних засобів, нешаблонність у побудові висловлювання, доречність, виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.

Культура спілкування як умова формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури. Професійні особливості мовленнєвої взаємодії студентів-спортівців. Характеристики мовних засобів: змістовність, логічність, точність, стислість, простота, емоційна виразність, образність, барвистість мовлення, фонетична виразність, інтонаційна розмаїтість, чітка дикція.

Різновиди етикетного мовлення: поради та пропозиції, відповіді, вислови-відмови, вітальні конструкції, побажання, відповіді на привітання, вислови-подяки, схвалення, компліменти, зауваження, прощальні фрази.

Чинники, що ускладнюють спілкування: погрози; негативна критика; образи, образливі порівняння, прізвиська; апеляція до обов'язків; натяки без розкриття важливої інформації; упереджений діагноз мотивів поведінки; зміна теми.

Стратегії і тактики впливу та маніпулювання. Маніпуляції у спілкуванні. Маніпулятор. Причини маніпулятивної поведінки: недовіра; неготовність зізнатися у людських слабкостях; непередбачуваність життя; прагнення догодити усім. Характерні риси маніпулятора (І. Шостром): неправда; неусвідомленість дійсного значення життя, апатія, нудьга; закритість; цинізм. Джерела

маніпулювання.

Іміджологія. Імідж. Зовнішній вигляд людини. Пріоритетні якості, що формують позитивний імідж людини: комунікабельність, емпатичність, рефлексивність, красномовність.

Абстрактні типи поведінки людей у спілкуванні: «безглузда людина», «позитивно налаштована людина», «всезнайко», «базіка», «страхопуд», «витриманий співрозмовник або запобігливий тип», «незацікавлений», «поважна персона», «допитливий».

Тема 5. Професійно-педагогічне спілкування

Специфіка професійно-педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування. Професійне спілкування. Цінність професійно-педагогічного спілкування. Різновиди професійно-педагогічного спілкування: безпосереднє спілкування між студентами, викладачами; спілкування, пов'язане з підготовкою і забезпеченням майбутньої професійної діяльності; опосередковане спілкування під час читання, писання, конспектування, перегляду відеоматеріалів.

Мистецтво педагога. Стиль професійного спілкування. Велика дистанція. Близька дистанція.

Компоненти професійно-педагогічної комунікативності педагога: потреба у систематичному спілкуванні з вихованцями; емоційне задоволення на всіх етапах спілкування; наявність здібностей, комунікативних навичок та вмій.

Професійна компетентність. Комунікативна компетентність. Складові комунікативної компетентності – сукупність знань, умінь і навичок, що включають: функції спілкування й особливості комунікативного процесу; види спілкування й основні його характеристики; засоби спілкування (вербальні і невербальні); види слухання і техніки його використання; «зворотний зв'язок» (питання і відповіді); психологічні і комунікативні типи партнерів, специфіку взаємодії з ними; форми і методи ділової взаємодії; технології і прийоми впливу на людей; самопрезентацію і стратегії успіху.

Функції професійно-педагогічного спілкування: пізнання особистості, обмін інформацією, організація діяльності, обмін ролями, співпереживання, самоствердження.

Уміння викладача: мобілізувати студентів на пізнавальну діяльність, ставити питання, спілкуватися з групою й окремою особистістю, вести спостереження, організовувати колектив, володіти власним настроєм, голосом, мімікою, рухами.

Правила, які оптимізують навчальний процес: встановлення особистісного контакту, власне ставлення, спільна діяльність, окреслення спільного «ми» у майбутньому, розуміння внутрішнього стану студентів, вияв інтересу до студентів, створення ситуації успіху.

Труднощі в ефективному спілкуванні: неспівпадіння настанов, страх аудиторії, відсутність контакту, негативне ставлення до аудиторії, страх педагогічних помилок, наслідування, несприйняття естетики, емоційний дискомфорт.

Сучасна риторика охоплює питання: підготовка до виступу; побудова і виголошення промови; стиль і виклад промови; культура і техніка мовлення; особистість промовця.

Ознаки сприйняття повідомлення: знання тематики зустрічі; акцент уваги на важливих словах; зміна голосу; зміна темпу мовлення; паузи до і після важливих слів; не швидкий темп мовлення; чітке формулювання конкретних завдань; логічно-послідовний виклад матеріалу; впевненість у висловленні своїх думок; створення атмосфери довіри та взаєморозуміння; керування своїми емоціями.

Ознаки психологічного комфорту: соціальна, гностична, естетична, емоційна, психологічна.

Моделі спілкування: «монблан», «китайська стіна», «локатор», «робот», «я сам», «гамлет», «приятель», «тетерев».

Засоби невербального спілкування педагога: вираз обличчя, усмішка, візуальний контакт, рухи тіла, рук, постава, жест.

Структура процесу професійно-педагогічної взаємодії: моделювання педагогом майбутнього спілкування; організація безпосереднього спілкування в момент початкової взаємодії; управління спілкуванням під час педагогічного процесу; аналіз спілкування, що відбулося; моделювання подальшого спілкування.

Педагогічне мовлення забезпечує: ефективне спілкування, взаємодію між педагогом і вихованцями; позитивний вплив педагога на свідомість, почуття вихованців для формування, корекції їхніх переконань; повноцінне сприйняття, усвідомлення і закріплення знань у процесі навчання; раціональну організацію навчальної і практичної діяльності студентів.

Імідж педагога. Самопрезентація. Зовнішня культура оратора. Естетична виразність педагога. Етика спілкування. Етичні цінності. Міжособистісні відносини.

Конфлікт. Конфлікти поведінки. Конфлікти взаємин.

Педагогічна техніка. Педагогічний такт. Чинники культури педагогічного спілкування: 1) ораторське мистецтво педагога: культура мислення, глибоке знання матеріалу, досконале володіння літературною мовою, немовними аспектами лекторського мистецтва, культурою спілкування; 2) тактика мовленнєвого спілкування: уважне ставлення до слухачів, врахування їхніх можливостей сприйняття матеріалу різної складності, їх досвіду, знань, інтересів; 3) темпоритм; 4) статусна роль.

Теми та зміст семінарських занять

Тема 1. Засади професійного ораторського мистецтва

1. Риторика – теорія ораторського мистецтва; наука красномовства. Функції ораторського мистецтва.

2. Види ораторського мистецтва: 1) ділове красномовство; 2) академічне красномовство; 3) педагогічне красномовство; 4) державно-дипломатичне красномовство; 5) політичне красномовство; 6) військове красномовство; 7) судове красномовство; 8) богословське красномовство; 9) побутове красномовство.

3. Розгляд прикладів до видів ораторського мистецтва.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: це наша вимушена міра; на протязі року була велика навантаження; любий може це зробити; працювали, не дивлячись на перешкоди; винести подяку колективу; треба добре відноситися до роботи; ви не виключення; чимало доброго сказано на вашу адресу; ця справа простіша простого; ризикувати не треба.

Теми рефератів

Різновиди ораторського мистецтва.

Функції ораторського мистецтва.

Терміни для словника

Красномовство: академічне, педагогічне, державно-дипломатичне, політичне, військове, судове, богословське, побутове.

Комунікативна діяльність. Етикетний діалог. Культура мови. Логіка мови. Техніка мови.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Навчальний посібник з курсів «Онови риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 76 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 2. Засади професійного ораторського мистецтва

1. Риторика і культура мовлення. Етапи мовленнєвої підготовки. Критерії культури мови.

2. Стили мовлення. Стиль літературної мови. Функціональні стилі: публіцистичний стиль, дискусійно-діловий стиль, церемоніальний стиль, розмовно-побутовий стиль, інформативний стиль, художній стиль, орієнтувально-закличний стиль, технологічний стиль, науковий стиль, навчальний стиль, офіційно-діловий стиль, коментарний стиль, епістолярний стиль, макаронічний стиль.

3. Підбір прикладів до стилів мовлення.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: заставляє вчити на пам'ять, ці помилки зустрічаються часто, по всім питанням ти дав вірну відповідь, його відповідь вартує самої вищої оцінки, ніхто, навіть самі кращі учні, не рішили цієї задачі, ти попутав усі правила, докажи теорему, завдяки запізненню одержав зауваження.

Теми рефератів

Мовленнєві вміння промовця.
Критерії культури мови.

Терміни для словника

Критерії культури мови. Мовленнєва техніка. Комунікативна доцільність. Стили мовлення: публіцистичний; дискусійно-діловий; церемоніальний; розмовно-побутовий; інформативний; художній; орієнтувально-закличний; технологічний; науковий; навчальний; офіційно-діловий; коментарний; епістолярний; макаронічний.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Навчальний посібник з курсів «Онови риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 76 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 3. Мистецтво красномовства оратора

1. Особистісний підхід оратора до красномовства.

1.1. Якості оратора: чесність, освіченість, скромність, передбачливість, відповідальність, рішучість.

1.2. Риторичні навички й уміння оратора: красномовство, міжособистісна мовленнєва взаємодія; умови успіху педагогічної діяльності; мовленнєві вимоги до професійного оратора.

2. Взаємодія оратора й аудиторії.

Ознаки аудиторії: індивідуально-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні, інтерес аудиторії, мисленнєва та емоційна діяльність аудиторії; обмін думками; обговорення теми; реакція аудиторії; гнучкість ораторського виступу; контакт з аудиторією.

3. Виголошення доповіді на одну із запропонованих тем: Вимоги до оратора на сучасному етапі. Культура мови оратора. Риторична етика.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: моє заключення слідуюче, іменно ця обставина є сама важлива, використав справочні матеріали, інформація всім стане у нагоді, вислухали всіх без виключення, дискусія була плідотною, при обговоренні була активність, вибори не відбулись, так як не було кворуму.

Теми рефератів

Правила вербального контакту ратора.
Мовленнєві вимоги до професійного оратора.

Терміни для словника

Мовленнєвий процес. Вербальний контакт ратора. Риторичні навички оратора. Етика оратора. Тактовність оратора. Культура мислення оратора. Композиційна побудова промови. Стилїстичні ознаки промови. Майстерність промови.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.
4. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.

5. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
6. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
7. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
8. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
9. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
10. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів, 2001.
11. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 4. Мистецтво красномовства оратора

1. Взаємодія оратора й аудиторії.
 - 1.1. Мовленнєві уміння. Вплив риторика на аудиторію.
 - 1.2. Помилки у контакті оратора. Особистісні прояви неякісного контакту. Причини мовленнєвих помилок оратора.
 - 1.3. Правила вербального контакту риторика.
2. Сприйняття промови. Перешкоди при слуханні. Види слухання.
3. Виголошення короткої промови на одну із запропонованих тем: «Скажи будь-що, щоб я тебе побачив» (Сократ). «Мрію я словами відмикати людські серця...» (Л. Забашта). Література у житті молоді людини. Що Ви знаєте про архітектуру рідного міста? Любити треба вміти. Чи зможе краса врятувати світ? Які ми – сучасні студенти (про ціннісні орієнтири молоді).
4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: за браком часу; мова йде про саме важне; у цій справі ми зайшли в тупик; слід відмінити розпорядження; я настоюю на тому, щоб... ; це признак того, що...; секретар пішов по ділам служби; слід признати, що..., це положення ще треба доказати; зложити свої повноваження; створено сітку підприємств; продовження буде; наші діти теж вчатся в музикальній школі.

Теми рефератів

- Вплив риторика на аудиторію.
Помилки у контакті оратора з аудиторією.

Терміни для словника

Контакт з аудиторією. Реакція аудиторії. Ознаки аудиторії: індивідуально-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні. Комунікабельність. Темп мовлення. Гнучкість ораторського виступу. Персоналізація. Вибіркове слухання.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.
4. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
5. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
6. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
7. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
8. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
9. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
10. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів, 2001.
11. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 5. Професійна невербальна комунікація

1. Значення і функції невербальної комунікації. Різновиди невербальної комунікації.
2. Засоби невербальної комунікації і проблема інтерпретації невербальної поведінки:
 - види жестів при спілкуванні;
 - просторово-часовий чинник спілкування;
 - візуальний контакт. «Мова погляду».
3. Виголошення короткої промови на одну із запропонованих тем: Чи потрібна риторика

сучасному спортсмені? Яким я хочу бачити ВНЗ (вищий навчальний заклад) майбутнього? Яким повинен бути викладач? Науково-дослідницька діяльність – чи потрібна вона сучасному студенту? Мистецтво в моєму житті.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: директор прийде пів другої; секретар пішов по ділам служби; працюємо по слідуєчому графіку; багаточисленні відвідувачі; Ви по якому питанню? Не мішайте працювати; їй добавили зарплату; це внештатна посада; почасова оплата; список працюючих.

Теми рефератів

Функції невербальної комунікації.

Різновиди невербальної комунікації.

Терміни для словника

Оптико-кінетична, тактильно-кінестетична, ольфакторна, паралінгвістична, екстралінгвістична системи.

Невербальна поведінка: тілесний контакт, дистанція, поза тіла, вираз обличчя, жести, погляд.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 6. Професійна невербальна комунікація

1. Основи техніки мовлення і виразного читання.

2. Виголошення короткої промови на одну із запропонованих тем: Чим мені близька музика? Релігія в житті людини. Що таке престижна професія? Україна багата на таланти. Що означає бути інтелігентною людиною?

3. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: висловлюю мою власну думку; не виконав завдання із-за хвороби; мені повезло: мене не визивали до дошки; моя завітна мрія – вчитися; моя автобіографія потрібна? Намагаюся заповнити пробіли у своїх знаннях; я займаюся в інституті; коли здаєте іспит? Получений значний економічний ефект; експертиза повинна бути проведена на протязі 12 місяців.

Теми рефератів

Види жестів при спілкуванні.

Основи виразного читання.

Терміни для словника

Просторово-часові чинники спілкування. Основи техніки мовлення і виразного читання: голос, діапазон, тембр, дикція, дикція.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.

6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 7. Професійне міжособистісне спілкування

1. Зміст та ефективність міжособистісного сприйняття.
 - 1.1. Види професійного спілкування.
 - 1.2. Функції ділового професійного спілкування.
 - 1.3. Загальні вимоги до професійного міжособистісного спілкування.
 - 1.4. Культура спілкування як умова формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури.
2. Стратегії і тактики впливу та маніпулювання. Маніпуляції у спілкуванні.
3. Виголошення короткої промови на одну із запропонованих тем: Рушник в українських обрядах та звичаях. Мій життєвий вибір. Що забезпечує душевну гармонію і щастя? Що нам заважає вчитися? Перлина в духовному набутку української нації – українська народна пісня.

Теми рефератів

- Стратегії і тактики впливу та маніпулювання.
Маніпуляції у спілкуванні.

Терміни для словника

- Спілкування. Техніка спілкування. Фонетична виразність. Інтонаційна розмаїтість.
Міжособистісне сприйняття. Міжособистісна комунікація. Ідентифікація. Емпатія. Рефлексія.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 8. Професійне міжособистісне спілкування

1. Імідж.
2. Типи співрозмовника: «безглузда людина», «позитивно налаштована людина», «всезнайко», «базіка», «страхопуд», «витриманий співрозмовник», «незацікавлений», «поважна персона».
3. Підготуйте коротку промову на одну із запропонованих тем: Що означає бути моральним? Які цінності притаманні професійному фахівцеві? Чи знаємо ми свою національну культуру? Є така професія...
4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: Директор приймає по службовим справам з трьох годин. Працюйте по сідуєчому графіку, не мішайте працювати. Це внештатна посада, але ми загрузені роботою, тому добавили зарплату.
Вибачаюсь, я хотів по душам поговорити на рахунок квартири. Я устроївся на роботу, мене визвав начальник, він поведився високомірно. У змаганнях приймає участь школьник.

Теми рефератів

- Імідж педагога.
Типи співрозмовників.

Терміни для словника

Красномовність. Іміджелогія. Імідж. Емпатичність. Рефлексивність. Маніпулятор.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 9. Професійно-педагогічне спілкування

1. Специфіка професійно-педагогічного спілкування.
2. Функції професійно-педагогічного спілкування.
 - 2.1. Правила, які оптимізують навчальний процес.
 - 2.2. Перешкоди, що заважають ефективному спілкуванню.
 - 2.3. Моделі спілкування.
 - 2.4. Засоби невербального спілкування педагога.

3. Виголошення промови на одну із запропонованих тем: Як оптимізувати навчання у виші? Як працює сучасний тренер? Як відчувати себе щасливим? Як провести дозвілля з користю для здоров'я? Мої роздуми про милосердя.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: Трамвай перегружений. Трамвай зупинився, так як нема току. Остановка коло переїзда. Осторожно, закриваю двері. Престарілі їздять безплатно. Пенсіонери мають льготи. Вибачаюсь, яка слідує зупинка? Чи нема у вас лишнього білета? Будьте добрі, подвиньтесь. У мене служебний. Притормозіть, будь-ласка! За вимогою пасажирів. Туди можете доїхати любим трамваем. До якої години працює общественний транспорт? Як саме краще дістатися до аеропорта? Каса працює круглодобово.

Теми рефератів

Функції професійно-педагогічного спілкування.

Моделі спілкування.

Терміни для словника

Професійна компетентність. Комунікативна компетентність. Культура і техніка мовлення. Темп мовлення. Самопрезентація.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 10. Професійно-педагогічне спілкування

1. Імідж педагога.
2. Етика спілкування і толерантність як принцип культури педагогічного спілкування.

3. Написання промови на одну із запропонованих тем: Традиції і звичаї — духовна спадщина українського народу. Мово моя українська! Що означає бути сучасним. Різдвяне свято. Великодні свята.

4. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: Повістка дня слідує. Я лишаю вас слова. Першим ділом треба вирішити саме основне питання. У цьому питанні ми розберемося. На ділі отримується щось друге. Ви не правий, це моє особисте враження. Маємо виконати великий об'єм роботи, це сама відповідальна задача. Рахуйтеся з думкою людей. Ми намітили такі заходи. Ми прийняли всі міри, лід тронувся. На протязі року була велика нагрузка. Але ми працювали, не дивлячись на перешкоди.

Теми рефератів

Комунікативна поведінка педагога як чинник мотивації навчальної діяльності.
Засоби невербального спілкування педагога.

Терміни для словника

Ознаки психологічного комфорту: соціальна, гностична, естетична, емоційна, психологічна.
Педагогічна техніка. Педагогічний такт. Імідж педагога. Етика оратора. Етичні цінності.

Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
7. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
8. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
9. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1.

1. Підготуйте доповідь на одну із запропонованих тем: Риторика як наука. Місце ораторського мистецтва в житті суспільства.

2. Підготуйте інформаційну промову про популярний вид спорту; про обраний вид спорту (на вибір).

3. Підготуйте вітальну промову.

4. Прочитайте. Знайдіть серед висловів мовленнєвого етикету вислови нейтральної тональності: дякую. Щиро дякую. Спасибі. Велике спасибі. Красно дякую. Вельми дякую. Дуже дякую. Висловлюю вдячність. Дозвольте висловити вдячність. Глибоко вдячний. Складаю подяку. Дуже вдячний за Вашу турботу.

Література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
7. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 2.

1. Підготуйте доповідь на тему: Ораторське мистецтво у професійній підготовці фахівця.

2. Обґрунтуйте твердження, що риторика – це найоптимальніший шлях розвитку людини загалом і фахівця зокрема.

3. Підготуйте агітаційну промову про популярну спортивну програму; про популярний фільм на спортивну тематику (на вибір).

4. Підберіть приклади до двох стилів мовлення, запропонованих у переліку.

5. Чи доречно вживати у діловому мовленні подані тавтологічні вислови? Яку функцію виконує тавтологія в поезії, у народних піснях? Моя власна думка. Моя особиста справа. Моє особисте враження. Пам'ятні сувеніри. Період часу. Сьогоднішній день.

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотилова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
6. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
7. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 3.

1. Виконайте завдання у запропонованих комунікативних ситуаціях:

а) в університеті: «Поспілкуйтесь з одногрупником, який не склав іспит, налаштуйте його на позитивний лад»; б) на експозиції: «Поспілкуйтесь із відомим художником, якого випадково побачили на виставці картин».

2. Наведіть варіанти привітань, прощань із знайомими чи близькими людьми.

3. Проаналізуйте і виправте мовностилістичні помилки: вибачаюсь, я хотів поговорити на рахунок квартири. Поговорили по душам. Я зайду до вас в десять годин. Я подзвоню в три години. Мене визивають до начальника. Він поведився високо мірно. Я вже устроївся на роботу. Напишіть слідуєчу об'яву. Слід перевести об'яву на українську мову. Повістка дня слідуєча. Я виступаю з докладом.

4. Обговорення проблемних питань:

Які проблеми перешкоджають взаєморозумінню педагога з вихованцями?

Як можна налагодити контакт з вихованцями в разі виникнення конфліктної ситуації?

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотилова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
6. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.

Тема 4.

1. Підготуйте конспект: Арістотель. Риторика (фрагменти). Літ.: Сагач Г. Риторика. – С. 301. Цицерон. Три трактати про ораторське мистецтво. Літ.: Сагач Г. Риторика. – С. 307. 3. Афористичний золотослів: якості оратора; оратор і аудиторія. (Літ.: Сагач Г. Риторика. – С. 447-452).

2. Охарактеризуйте особистісні якості, які розвивають професійні вміння оратора (культура мислення, культура мовлення, культура поведінки).

3. Охарактеризуйте стиль спілкування свого приятеля.

4. Зробіть переклад українською мовою, обґрунтуйте його: сделал вид; и вида не подал; сделал для вида; в виде опыта; в виде подарка; быть на виду; ему нечего терять; терять голову; терять сознание; терять время; стоит внимания.

Література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
6. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 5.

1. Робота з «Коротким словником з риторики».
2. Викладіть свої думки про обраний Вами вид спорту у формі листа.
3. Прокоментуйте заповідь оратора: «Якщо хочеш стати хорошим оратором, стань спочатку вихованою людиною».
4. Зробіть переклад українською мовою, обґрунтуйте його: это не в счет; покончить счеты; жить на чужой счет; в конечном счету; считать возможным; считать своим долгом; каждая минута на счету; хочу сказать на этот счет; не возьму в толк; сбиваться с толку; мягкая мебель; моя фамилия записана последней.

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
5. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
6. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 6.

1. Зробіть текст яскравим, художнім, емоційним, послуговуючись різноманітними риторичними фігурами. Приклад: І знову осінь. Дощі. Стихає спів птахів. Замовкають діброви. Поблизу озеро. Воно розташоване у затінку дерев. Дерев у вбранні. Кружляє листя. Сохнуть трави. Тягнуться до останнього тепла квіти. Пора згасання природи.
2. Створіть казку зі складеними словами: думати-гадати, радість-щастя, стежина-доріжина, сама-самісінька, легенди-загадки, час-епоха, мрія-бажання.
3. Чому ненормативними є вислови: справи відкладали із-за нових обставин. Недостатків у нас багато. Ми не маємо достатніх навиків. Нічого в нас не получається. Ми знайшлися в тяжкій положенні. Нас заставили це зробити. Ему нічого губити. Губити голову. Губити час. Із-за власної необережності. Сварка із-за дурниці.
4. Поясніть: чому не є взаємозамінними слова «об'єм» і «обсяг»? Чи можна вживати слово «учбовий»?

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
5. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 7.

1. Прокоментуйте вислови: «Могутнім і чарівним слово стає лише тоді, коли вимовлене вміло, щиро і вчасно»; «Слухайте не промову, а людину, яка говорить з вами».
2. Доберіть до поданих слів означення-характеристики: аромат, багаття, вишня, вода, жито,

колосся, мед, яблуна, мова, зима, ліс, троянда, листя, небо, трава, птах, осінь, кішка, книга, земля, місто, людина. Приклад: соняшник – великий, високий, гордий, жовтоголовий, запізнілий, золотий, золотоголовий, квітучий, круглий, молодий, пожовклий, похилий, почорнілий, розквітлий, розкішний, самотній, сонний, стиглий, щедрий, золотистий.

3. Проаналізуйте і виправте мовно-стилістичні помилки: на збори прийшли всі без виключення. Це рішення цілком приємливе. Невірні рішення приносять велику шкоду. Пропозиції по поліпшенню роботи. Поступило багато пропозицій. Пропозицію одобрили. Змагання по стрільбі. Працюють по багато років. По наказу ректора.

4. Знайдіть серед висловів мовленнєвого етикету вислови нейтральної тональності: дякую. Щиро дякую. Спасибі. Велике спасибі. Красно дякую. Вельми дякую. Дуже дякую. Висловлюю вдячність. Дозвольте висловити вдячність. Глибоко вдячний. Складаю подяку. Дуже вдячний за Вашу турботу. Дуже вдячний за щиросердний прийом. Я вам дуже зобов'язаний. Дякую від усього серця. Це дуже люб'язно з Вашого боку. Не знаю, як Вам дякувати. Ви зробили мені велику послугу. Я у великому боргу перед Вами. Як же мені віддячити Вам за Вашу допомогу?

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
6. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 8.

1. Складіть діалог: розмова з тренером.
2. Напишіть повідомлення про актуальні події у спорті упродовж останнього місяця.
3. Проаналізуйте і виправте мовностилістичні помилки: у всьому він знає толк. Мені стало не по собі. Мені подумалось. Говорить невпадат. Накінець можемо про це говорити відкрито. В кінці кінців. Подача документа. Підготуйте ходотайство. Бланки на ісході. Розположення статей у звіті. Нужденні члени сім'ї. Його лишили прав власності. Документ включає важні відомості. У звіті зустрічаються прорахунки.

4. Знайдіть серед висловів мовленнєвого етикету вислови нейтральної тональності: Пробачте, що турбую Вас. Перепрошую. Мені дуже шкода. Не згадуйте про це. Даруйте за клопіт. Вибачте, що завдав стільки клопоту. Прошу вибачення. Невже? Це не так? Не може бути? О! Тільки уявіть собі! Хто б міг подумати! Я не можу повірити цьому. Як дивно! Як ви мене здивували! Подумати тільки!

Література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
6. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.

Тема 9.

1. Готування промови-експромту з нагоди урочистого відкриття змагань.
2. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: це наша вимушена міра. На протязі року була велика загрузка. Любий може це зробити. Працювали, не дивлячись на перешкоди. Винести подяку колективу. Треба добре відноситися до роботи. Ви не виключення. Чимало доброго сказано на вашу адресу. Ця справа простіша простого. Рискувати не треба. Споживача ввели в заблудження.

3. Напишіть листа, в якому Ви просите вибачення за те, що не прийшли на ділову зустріч, про

яку домовлялись не особисто, а через секретаря. Поясніть, що помилка сталася через непорозуміння.

Література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
2. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
5. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
6. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Тема 10.

1. Проблемні питання професійного діалогу студента і викладача. Конфліктні ситуації під час навчального процесу: як їх уникнути?

2. Написання і відтворення вголос розмови студентки ЛДУФК із своїм тренером.

3. Аналіз і виправлення мовностилістичних помилок: вірний друг, вірний своєму слову, вірний спосіб, вірний переклад, вірна смерть, вірний програш, вибач мене, згідно приказа, згідно документа, хворий грипом.

4. Сформулюйте рекомендації «Поведінка на змаганнях під час екстремальної ситуації».

Література

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1970.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
3. Сагач Г. Риторика. – С. 414-423; с. 517-523.

Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.
4. Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
5. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
6. Навчальний посібник з курсів «Основи риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 76 с.
7. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.
8. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.
9. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.
10. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
11. Програми з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 148 с.
12. Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Допоміжна

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1970.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
3. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К., 1998.
4. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Либідь, 2001. – С. 431.
5. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. М.: ТОО «Черо», 1996.
6. Кан-Калик В. А. Тренинг профессионально-педагогического общения. – М., 1990.
7. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей. – Л.: Лениздат, 1992.

8. Корнев М. Н., Коваленко Л. Б. Соціальна психологія. – К., 1995.
9. Криксунова И. Создай свой имидж. – СПб.: Лань, 1997.
10. Корняка О. Мистецтво гречності. – К., 1995.
11. Культура української мови: Довідник / За ред. В. Русанівського. – К., 1990.
12. Кульч З. Риторичний словник. – К., 1997.
13. Молдаванов А. Е., Сидорова Г. М. Сучасний діловий документ: Зразки найважливіших документів українською мовою. К.: Техніка, 1992.
14. Морозов А. В. Психология влияния – СПб.: Питер, 2000.
15. Основы педагогического мастерства: Учеб. пособие для пед. Спец.высш. учеб. заведений / Под ред. И. А. Зязюна. – М.: Просвещение, 1989.
16. Панфилова А. П. Деловая коммуникация в профессиональной деятельности: Учеб. пособие, – СПб.: Знание, ИВЭСЭП, 2001.
17. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997.
18. Пиз А. Язык жестов. – М., 1992.
19. Савенкова Л. О. Комунікативні процеси у навчанні: Навч. посібник. – К.: КДЕУ, 1996.
20. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування: Навч. посібник. – К.: КДЕУ, 1997.
21. Чмут Т. К. Культура спілкування. Навч. посібник – Хмельницький: ХІРУП, 1996.
22. Навчальний посібник з курсів «Основи риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 76 с.
23. Програми з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 148 с.
24. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів, 2001.
25. Рахматуллина Ф. М., Курбанова А. Т. Основы педагогического общения: Учеб. пособие. – Казань: Казан, ун-т, 1984.
26. Риторика: Загальна та судовою. – К., 2002.
27. Рыбакова М. М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М., 1991.
28. Сагач Г. М. Похвальне красномовство. – К., 1996.
29. Сагач Г. М. Золотослів. – К., 1993.
30. Томан І. Мистецтво говорити. – К., 1986.
31. Чулінда Л. І., Ларимський І. С. Риторична майстерність. – К., 2000.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Питання, які винесені на залік

1. Дайте визначення терміна «риторика».
2. Сформулюйте визначення красномовств: ділового, академічного, державно-дипломатичного, політичного. Наведіть приклади.
3. Сформулюйте визначення красномовств: військового, судового, педагогічного, богословського, побутового. Наведіть приклади.
4. Назвіть етапи мовленнєвої підготовки оратора.
5. Критерії культури мови.
6. Дайте визначення стилів мовлення: публіцистичного, дискусійно-ділового, церемоніального, розмовно-побутового, інформативного, художнього.
7. Дайте визначення стилів мовлення: орієнтувально-закличного, технологічного, наукового, навчального, офіційно-ділового, коментарного, епістолярного, макаронічного.
8. Проаналізуйте стиль спілкування свого приятеля.
9. Дайте визначення терміна «оратор». Охарактеризуйте якості оратора.
10. Вимоги до професійного оратора.
11. Якими якостями визначається особистість оратора?
12. У чому полягає етика оратора?
13. Яка промова вважається майстерно виголошеною?
14. Ознаки аудиторії: індивідуально-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні, інтерес аудиторії, мисленнєва та емоційна діяльність, обмін думками в аудиторії, обговорення теми в аудиторії.
15. Визначте поняття: реакція аудиторії, конструктивна реакція аудиторії, конфліктна реакція аудиторії.
16. Який виступ оратора можна назвати гнучким?
17. Викладіть свої думки про обраний Вами вид спорту у формі промови.

18. Сформулюйте рекомендації «Поведінка на змаганнях під час екстремальної ситуації».
19. Напишіть повідомлення про актуальні події у спорті упродовж останнього місяця.
20. Напишіть коротку промову на тему: «Мій перший публічний виступ».
21. Перелічіть мовленнєві вміння промовця.
22. Соціально-психологічні риси аудиторії.
23. Помилки у контакті оратора з аудиторією.
24. Особистісні прояви неякісного контакту.
25. Причини мовленнєвих помилок оратора.
26. Правила вербального контакту ратора.
27. Сприйняття промови.
28. Перешкоди при слуханні.
29. Значення і функції, різновиди невербальної комунікації.
30. Засоби невербальної комунікації і проблема інтерпретації невербальної поведінки.
31. Види жестів при спілкуванні.
32. Просторово-часовий чинник спілкування.
33. Основи техніки мовлення і виразного читання.
34. Зміст та ефективність міжособистісного сприйняття.
35. Різновиди спілкування: «контакт масок», примітивне, функціонально-рольове, духовне, міжособистісне, маніпулятивне, світське.
36. Кодекс професійного спілкування.
37. Функції ділового професійного спілкування: інструментальна, інтегративна, самовираження, соціалізації, експресивна.
38. Стратегії і тактики впливу та маніпулювання. Маніпуляції у спілкуванні.
39. Джерела маніпулювання.
40. Імідж.
41. Типи співрозмовника: «безглузда людина», «позитивно налаштована людина», «всезнайко», «базіка», «стархопуд», «витриманий співрозмовник», «незацікавлений», «поважна персона».
42. Специфіка професійно-педагогічного спілкування.
43. Різновиди професійно-педагогічного спілкування.
44. Функції професійно-педагогічного спілкування.
45. Правила, які оптимізують навчальний процес.
46. Перешкоди, що заважають ефективному спілкуванню.
47. Моделі спілкування: «монблан», «китайська стіна», «локатор», «робот», «я сам», «гамлет», «приятель», «тетерев».
48. Засоби невербального спілкування педагога.
49. Педагогічне мовлення. Імідж педагога.
50. Етика спілкування і толерантність як принцип культури педагогічного спілкування.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточний контроль, модульна контрольна робота, тестові завдання, виголошення промов.